

Hjärtumsyxan - en yxa för livet

Artikel i Bohuslänningen, fredag 14 december 2001

Det finnsyxor och yxor. Ni som brukar använda er av detta fantastiska redskap vet att det är stor skillnad på yxor beroende av var och hur de tillverkats.

Rune Skreberg i Munkedal har intresserat sig för yxor och då speciellt för den så kallade Hjärtumsyxan, som har tillverkats i mer än 100 år. Rune skullevilja veta lite mer om Hjärtumsyxans historia.

På Hjärtums Hembygdsmuseum finns det en del historik, som jag fått ta del av. Det hela började med att Hjärtumssmeden Johan Jonsson (f. 1844) som ung flyttade till Norge och där började han tillverka yxor, men efter att hans fru hade dött i barnsäng flyttade han tillbaka till Sverige igen.

1880 började Jonsson tillverka yxor även i Sverige. Platsen var Daskebackens kvar och yxan fick också så småningom namnet Daskebackare. Så småningom byggde han också en smedja på Kärrsbacken, där han samtidigt byggde ett vindkraftverk som han använde till att dra slipstenen med, för slipning av yxorna. Den teknik som Jonsson tillämpade var en stor hemlighet, som lever kvar än i dag. En äkta Jonssonyxan ska vara stämplad med namnet J. Jonsson. Idag betingar de priser på tusentals kronor. Jonsson smidde yxor fram till 83 års ålder 1927.

1912 började en 16-åring vid namn Johan Skog som lärling hos Jonsson. När Jonsson avled 1929 blev Johan Skog ensam med detta hantverk. Han hade då lärt sig tillverka yxorna på samma sätt som Jonsson gjorde. Nu när Jonsson var borta började Skog märka yxorna med stålstämpel med namnet J.Skog.

Under tiden hade Skog börjat få hjälp av sin bror Axel att bygga en ny smedja nere vid stora vägen vid uppfarten till Hjärtums kyrka, 1928 var den nya smedjan klar att tas i bruk och det är den smedjan vi ännu kan se i dag.

Åren gick och Johan började känna av sin ålderdom och började fundera på att anställa en lärling som skulle kunna ta vid när Skog tröttnade. Johan talade med Willy Persson som var intresserad av att få börja som lärling hos Skog.

1972 avled Skog 76 år gammal. Från 1963 är det Willy som tillverkar yxor på samma sätt som man gjorde för 100 år sedan. Willy märker sina yxor med W. Persson.

Willy gick bort i maj 2013 i en ålder av 78 år. [Undertecknads anmärkning]